

Vem tar del av funktionsstöd år 2040?

Rapport som kompletterar framtagna
framtidsscenarios.

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2026
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se
www.goteborgsregionen.se
Stina Bergman Lindskog
Henrik Krantz

Innehåll

Vem tar del av funktionsstöd år 2040?	5
Framsyn som verktyg för att utforska frågeställningen	6
Framsyn svarar på frågan "tänk om...?"	6
Avgränsning i uppdraget	8
Tillvägagångssätt i det här uppdraget	8
Centrala drivkrafter och trender i underlaget.....	10
Demografiska och sociala förändringar	10
Teknologisk utveckling	10
Ekonomiska och organisatoriska faktorer	11
Politiska och värderingsmässiga skiften.....	11
Kritiska drivkrafter att vara observant på.....	13
Systemskiftet: politikens och lagstiftningens osäkra kurs.....	13
Teknikutvecklingens tveeggade svärd.....	13
Nya målgrupper.....	13
Scenarion om brukare inom funktionsstöd år 2040	14
Byggstenar till scenariot om välfärdsteknikern.....	14
Mellanrummet mellan teknik och människa	14
AI-stöd för självständighet	15
Smart boende	15
Ekonomisk effektivisering i relation till mänskliga möten.....	15
Ett digitalt klasssystem	16
Byggstenar till scenariot om rådgivaren.....	16
.....	16
Funktionsnedsättning och kriminalitet.....	16
Förstärkta behov vid kriminalitet och återanpassning	17
Behov kopplat till skadligt bruk och beroende.....	17
Samverkan och tidiga insatser	17
Relationer som välfärdens oersättliga kärna	17
Byggstenar till scenariot om specialisten inom förstärkta verkligheter.....	18
Hybridkompetens och nya yrkesroller	18
Digitaliseringens risker och möjligheter.....	18
En annan verklighetsuppfattning.....	19
Relationer som välfärdens oersättliga kärna	19
Referenser	20

Vem tar del av funktionsstöd år 2040?

Vem tar del av funktionsstöd år 2040?

Den här rapporten utforskar frågan genom framsyn – ett verktyg för att undersöka möjliga framtider i en tid präglad av snabb teknikutveckling, förändrade behov och ökad osäkerhet.

I Göteborgsregionens Innovationsarena samverkar 13 kommuner för att utforska hur vi kan möta välfärdens utmaningar genom och med hjälp av AI. Framsyn är en central del i arbetet. När teknik förändrar arbetssätt, roller och ansvar behöver vi utforska möjliga framtider tillsammans och kanske viktigast av allt, prata om dessa möjliga framtider för att göra oss bättre förberedda idag på morgondagen.

Det här initiativet presenteras i april på Mötesplats Funktionsstöd 2026 som arrangeras av Göteborgsregionen på uppdrag av Nätverket för chefer inom funktionsstöd (GR). Med utgångspunkt i intervjuer, workshops och omvärldsbevakning har tre framtidsscenarioer tagits fram. Syftet med den här rapporten är att komplettera de möjliga framtiderna som identifierats för att skapa ytterligare förståelse kring vilken information som ligger bakom samt vilka vägval som gjorts i processen.

Stina Bergman Lindskog & Henrik Krantz
Göteborgsregionen, april 2026

Framsyn som verktyg för att utforska frågeställningen

I en tid präglad av snabb förändring, ökad osäkerhet och allt mer sammanflätade samhällsutmaningar ställs nya krav på hur vi förstår och förhåller oss till framtiden. Traditionella planeringsverktyg räcker inte alltid till när utvecklingen är komplex, icke-linjär och svår att förutse. Mot denna bakgrund blir framsyn ett centralt arbetssätt – inte för att förutsäga vad som kommer att ske, utan för att utforska vad som skulle kunna hända och hur vi kan agera i dag för att stå bättre rustade inför morgondagen.

Framsyn svarar på frågan ”tänk om...?”

Idag rör sig människor över stora ytor, information och kapital rör sig mellan världsdelar, likaså varor och tjänster. Det sammankopplade samhället innebär att kriser, värderingsskiften och enskilda händelser långt bortom Sveriges gränser påverkar oss och händelser här kan få effekter i andra delar av världen. Redan på 1970-talet myntades begreppet wicked problems (Rittel Webber, 1973) för att beskriva komplexa samhällsproblem som saknar tydlig avgränsning och entydiga lösningar, där orsaker och konsekvenser hänger samman på svåröverskådliga sätt – vilket kanske är än tydligare idag än då.

Flera aktörer skiftar nu fokus från enskilda förändringar eller kriser till att koppla ihop dem. Begreppet polykris nyttjas för att beskriva hur olika kriser hänger ihop. Situationen beskrivs som en komplex och sammankopplad uppsättning kriser som inträffar samtidigt och ofta förstärker samt påverkar varandra (Homer-Dixon mfl, 2024). En utveckling av polykris är begreppet polycen, vilket har ett tydligare fokus på att nuvarande tillstånd inte är en tillfällig krisperiod utan snarare ett nytt normaltillstånd. Polycen är inte ett vetenskapligt etablerat epokbegrepp, men det nyttjas för att beskriva en tid som präglas av flera samtida samt ömsesidigt förstärkande drivkrafter, små förändringar som kan få stora effekter, hög hastighet samt en systematisk sammanflätning (Friedman, 2025).

På liknande sätt nyttjas akronymen VUCA (volatility, uncertainty, complexity, ambiguity) (Wikipedia, 2026) för att beskriva den föränderliga och oförutsägbara kontexten vi nu befinner oss i. Även här finns vidareutveckling i form av akronymen BANI (brittle, anxious, nonlinear, incomprehensible). BANI beskriver en verklighet som är skör, ångestdriven, icke-linjär och ofta svår att förstå, där snabba förändringar och oväntade konsekvenser präglar både samhälle och organisationer (Casco, J. (2020). Givet den kontexten vi befinner oss i blir framsyn ett viktigt verktyg för att höja organisationers förmåga att navigera i en osäker tillvaro genom att höja beredskapen för det oväntade.

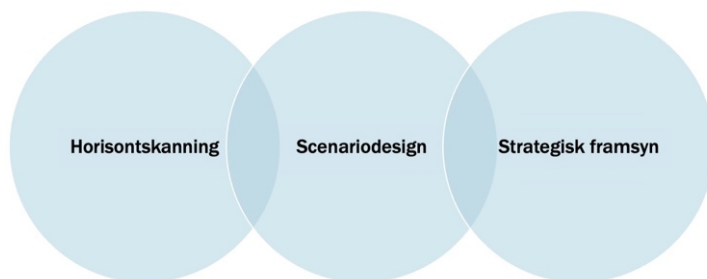
Framsyn är ett samlingsbegrepp för metoder som hjälper oss att utforska, föreställa oss och förbereda oss på olika möjliga framtider. Genom framsyn kan organisationer bättre förstå vilka krafter som formar framtiden, vilka möjligheter och risker som kan uppstå och hur vi kan agera redan idag för att påverka utvecklingen i en önskad riktning. På så sätt blir framsyn ett verktyg för att fatta mer robusta beslut, främja innovation och bygga långsiktig hållbarhet (Vinnova, 2024).

Framsyn som verktyg är sprunget ur militär planering under 1900-talet efter andra världskriget, senare nyttjades metoden inom näringslivet för att identifiera konkurrensfördelar. Under 1980-och 1990-talen etablerades framsynsenheter i flera regeringar så som i Finland, Singapore och Nederländerna. Även internationella organisationer som OECD, EU och FN började använda framsyn som ett verktyg för långsiktigt policyarbete (Copenhagen Institute for Future Studies, 2020).

Det breda framsynsbegreppet kan brytas ned i tre något mindre delar, det handlar om:

- Horisontskanning – en process för strukturerad omvärldsbevakning, datainsamling
- Scenariodesign – en process där insamlade data nyttjas för att skapa olika framtidsscenarios
- Strategisk framsyn – en process där olika framtidsscenarios används som strategiska underlag

Framsynsarbetets olika delar

Figur 1. De tre delarna överlappar varandra och kan fungera iterativt.

Framsyn skiljer sig från prognos. En prognos bygger på att förlänga nuvarande trender in i framtiden. Den utgår från historiska data och antagandet att utvecklingen fortsätter på ett relativt linjärt sätt. Prognoser används för att säga något om vad som *troligen* kommer att hända om inget större oväntat inträffar. De är ofta kvantitativa, tidsbundna och används till exempel inom befolkningsstatistik, konjunktur eller väder. Framtidsscenarios ska inte ses som något som ersätter exempelvis prognoser, utan dessa utgör ett komplement -de svarar nämligen på olika frågeställningar. Framtidsscenarios svarar på frågan: ”tänk om...?”

Avgränsning i uppdraget

Ett framsynsarbete är komplext och tidskrävande. De förutsättningar som funnits för handen inom det här uppdraget innebär vissa avgränsningar som delvis förklarar resultatet i de tre framtidsscenariona som handlar om framtidens brukare inom funktionsstöd år 2040. Avgränsningarna redogörs för här.

Den första delen i framsynsarbetet benämns som horisontskanning. Det handlar om att systematiskt identifiera svaga signaler, trender och drivkrafter som kan påverka framtiden. Genom att samla in information från forskning, nyheter, sociala medier och expertbedömningar kan organisationer upptäcka tidiga tecken på förändring innan de blir uppenbara.

Drivkrafter är de underliggande faktorer som orsakar och formar förändring över tid. De fungerar som förändringens motorer och kan vara teknologiska, demografiska, ekonomiska, politiska, miljömässiga eller värderingsbaserade. Trender är observerbara och mätbara riktningar av förändring över tid. Svaga signaler är tidiga, ofta fragmenterade indikationer på potentiella framtida förändringar. De är ännu inte etablerade trender och kan uppfattas som marginella eller perifera, men kan över tid utvecklas till betydande trender.

I datainsamlingen för det här uppdraget framkommer drivkrafter som kan härledas till såväl politik som ekonomi och juridik. Dessa kommer kort redogöras för i rapporten, men kommer inte kompletteras med ytterligare information än den som givits i samtal, intervjuer och workshops. För att stärka framsynsarbetet hade ytterligare underlag som analyserar drivkrafter och trender behövts studeras och inkluderas i underlaget.

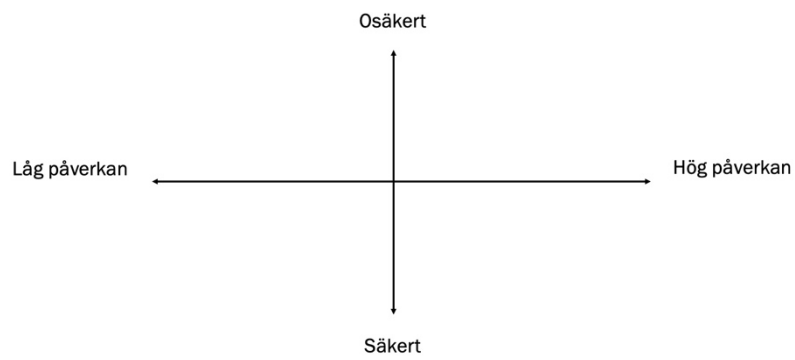
Tillvägagångssätt i det här uppdraget

Insamling av underlag har gjorts med stöd i omvärldsbevakning, gruppsamtal med sakkunniga inom GR:s organisation samt enskilda intervjuer och workshop med personal och chefer från medlemskommunerna. Vidare har intervjuer gjorts med en forskare, med en representant från en brukarorganisation samt med två sakkunniga från SKR. En enkät har skickats ut som besvarats av ett 30-tal chefer och medarbetare från medlemskommunerna.

Materialet har värderats av medarbetare och chefer i medlemskommunerna i en fyrfältare som spänner över "låg påverkan till hög påverkan" samt "osäkert till säkert". Ett analyserat och processat material har presenterats och validerats av sakkunniga inom GR.

Vem tar del av funktionsstöd år 2040?

Prioriteringsmatris

Figur 4. Stöd för att sortera och prioritera underlag.

Centrala drivkrafter och trender i underlaget

De drivkrafter som formar framtidens funktionsstöd är många, samverkande och i flera fall motstridiga. I detta avsnitt sammanfattas de mest framträdande trenderna och förändringskrafterna som identifierats i underlaget – faktorer som tillsammans tecknar en bild av ett område i omvandling. Genom att synliggöra dessa drivkrafter skapas en grund för att förstå möjliga framtida utvecklingsvägar, men också de spänningar och avvägningar som bör hanteras framåt.

Här presenteras centrala drivkrafter och trender som framkommit i underlaget. Det är önskvärt, som tidigare beskrivits, att komplettera dessa med ytterligare data och analys – vilket inte funnits utrymme för inom ramen för uppdraget.

Demografiska och sociala förändringar

Förändringar i målgruppen och samhällsstrukturen beskrivs som en tydlig drivkraft. Det handlar i stor utsträckning om en växande och åldrande målgrupp. Antalet personer inom funktionsstöd ökar, tack vare bättre vård och omsorg lever fler längre. Detta skapar nya behov kopplade till åldrande och somatiska sjukdomar. Ett tydligt exempel är att medellivslängden för personer med Downs syndrom har ökat.

Vidare beskrivs att ett paradigmskifte pågår gällande syn på brukaren. Från att se individen som en "passiv mottagare till aktiv deltagare". Själva begreppet "brukare" ifrågasätts som passiviserande och en önskan om ett mer samskapande och inkluderande språk framträder.

Psykisk ohälsa samt ensamhet beskrivs öka i målgruppen. Barn och unga som sällan eller aldrig går i skolan anges också vara en central utmaning. Risker för socialt utanförskap förstärks av en tillvaro som för många blir alltmer isolerad.

En tydligt beskriven trend är att fler individer har en komplex problembild med en kombination av missbruk, psykisk ohälsa och kriminell bakgrund, vilket utmanar traditionella stödstrukturer.

Teknologisk utveckling

Den teknologiska utvecklingen utgör den mest ambivalenta drivkraften. Den kan innebära att stärka individens autonomi å ena sidan och fördjupa det sociala utanförskapet å andra sidan.

Tekniken erbjuder möjligheter att stärka individens självbestämmande. Exempel som nämns är AI-stöd i form av en "AI-kompis", digitala handledare men också "smarta hem" och avancerade kommunikationsverktyg. Parallellt finns en risk för en växande digital klyfta. Många saknar ekonomiska medel, teknisk tillgång eller den

kompetens som krävs för att navigera i ett samhälle där krav på exempelvis BankID blir en grundförutsättning.

Tekniken beskrivs kunna leda till en maktförskjutning där yngre, digitalt kompetenta brukare ställer högre krav på personalen. När individen har högre digital kompetens än personalen uppstår en situation som utmanar traditionella roller.

Det finns också flera signaler som vittnar om att vissa fysiska funktionsnedsättningar som finns idag, inte kommer utgöra ett hinder i framtiden. Exempelvis en teknik kallad BCI (brain-computer interface) som möjliggör för personer med svåra motoriska funktionsnedsättningar att styra en datormarkör, en robotarm och till och med röra sina egna armar och händer. Samma teknik nyttjas också för att återge syn till blinda genom att skicka visuella signaler direkt till hjärnan och därmed kringgå skadade ögon och synnerver. Det finns också proteser utformade för att återställa känslan av beröring och glasögon som omvandlar tal till text i realtid så att döva och hörselskadade kan följa samtal direkt i sitt synfält.

Ekonomiska och organisatoriska faktorer

Ekonomiska ramar, kompetensförsörjning och organisationsformer beskrivs avgörande för funktionsstödet framtida kapacitet och kvalitet. Minskade skatteintäkter och ohållbara finansieringsmodeller anges utgöra ett allvarligt hot. Även välfärdskriminaliteten identifieras som ett systemhot.

Gällande kompetens framkommer behov av att rekrytera och behålla personal med längre utbildning än vad som görs gällande idag, exempelvis från yrkeshögskola. Samtidigt lyfts idéer som att i högre grad anställa personer med egna diagnoser och specialintressen.

Politiska och värderingsmässiga skiften

En osäkerhet beskrivs råda rörande framtiden för centrala lagar, som lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Farhågor uttrycks för att den nya socialtjänstlagen (SoL), med en bred ansats eftersom det är en ramlagstiftning, riskerar att urholka de rättigheter som LSS idag garanterar - om en förskjutning sker mot SoL i relation till LSS.

Ett hårdnande samhällsklimat och en eroderande människosyn identifieras som ett direkt hot mot de rättighetsbaserade principer som funktionsstödet vilar på. Hotet mot att funktionsnedsättning som diskrimineringsgrund försvagas ses som en allvarlig risk.

Den förfinade fosterdiagnostiken beskrivs väcka svåra etiska frågor. Scenariot att färre barn med vissa diagnoser föds kan på sikt påverka samhällets förmåga att möta olikheter och värdera mångfald.

Vem tar del av funktionsstöd år 2040?

Vidare lyfts att diskussionen om ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, individ och civilsamhälle är ständigt närvarande och förväntas intensifieras i tider av knappare resurser.

Kritiska drivkrafter att vara observant på

De mest avgörande utmaningarna för framtidens funktionsstöd återfinns inte i det förutsägbara, utan i det osäkra. I detta avsnitt lyfts de drivkrafter som både har störst potentiell påverkan och samtidigt är svårast att förutse. Genom att rikta uppmärksamheten mot dessa kritiska osäkerheter skapas bättre förutsättningar att förstå vilka vägval som kan få långtgående konsekvenser – och därmed stärka förmågan att agera strategiskt i en föränderlig kontext.

Kritiska drivkrafter är de drivkrafter som bedömts för frågeställningen ha både högst påverkan och är högst osäkra. Det är genom att förstå och förbereda sig för dessa kritiska osäkerheter som organisationer inom funktionsstödssektorn kan bygga resiliens, anpassningsförmåga och proaktivt navigera mot en önskvärd framtid.

Systemskiftet: politikens och lagstiftningens osäkra kurs

En kritisk osäkerhet rör det politiska och legala ramverket, särskilt framtiden för LSS och den nya socialtjänstlagen. Det finns en oro för att förändringar, i kombination med ekonomisk press och ett hårdare samhällsklimat, ska försvaga rättigheter och minska rätten till insatser. Detta skapar svårigheter för långsiktig planering och förstärker spänningen mellan nationell styrning och kommunalt självstyre.

Teknikutvecklingens tveeggade svärd

Digitaliseringen rymmer både potential och risk: från AI-stöd och ökad självständighet till digitalt utanförskap och minskad mänsklig kontakt. Å ena sidan målas visioner upp om "det första helt digitala boendet" och AI-stöd som revolutionerar självständigheten. Å andra sidan finns allvarliga risker för ett fördjupat digitalt utanförskap, integritetsintrång och förlust av mänsklig kontakt. Den avgörande faktorn för att realisera teknikens potential är inte primärt teknisk, utan snarare en förändring i den professionella rollen. Utan kompetensutveckling och kulturförändring i verksamheten riskerar tekniken än mer att öka ojämlikheten snarare än att minska den.

Nya målgrupper

Nya målgrupper växer fram, vars komplexa problematik utmanar befintliga organisationsstrukturer. Det handlar om att fler blir äldre, om personer med bakgrund i kriminalitet/gängkriminalitet och de med komplex samsjuklighet som skadligt bruk och beroende, psykisk ohälsa och trauma. Dessa individer faller ofta mellan stolarna i dagens "stuprör" mellan socialtjänst, psykiatri och kriminalvård.

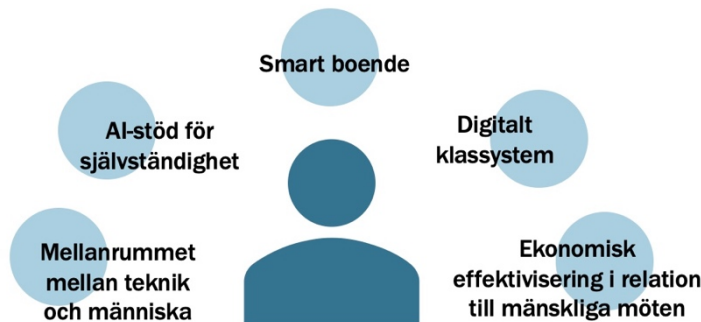
Scenarion om brukare inom funktionsstöd år 2040

För att konkretisera vad identifierade drivkrafter och osäkerheter kan innebära i praktiken presenteras här tre möjliga framtidsbilder av brukare inom funktionsstöd år 2040. Scenarierna ska inte tolkas som prognoser, utan som utforskande berättelser som synliggör olika utvecklingsriktningar och deras konsekvenser. Genom att kombinera insikter från empiri, omvärldssignaler och professionellas erfarenheter skapas underlag för reflektion kring hur verksamheter, roller och behov kan komma att förändras och vad det kan innebära för framtidens funktionsstöd.

Här presenteras tre framtida scenarion som handlar om brukare inom funktionsstöd år 2040. För varje scenario presenteras först vilka byggstenar som scenariona vilar på med tillhörande urval av citat från samtal, intervjuer och workshops samt signaler som identifierats i omvärldsbevakningen. Därefter beskrivs varje scenario utifrån en personals perspektiv som verkar inom funktionsstöd år 2040.

Byggstenar till scenariot om välfärdsteknikern

Områden som tillsammans utgör grunden för välfärdsteknikern

Figur 5. Teman för välfärdsteknikern.

Mellanrummet mellan teknik och människa

”Du kan inte ta bort det personliga stödet och de sociala relationerna. Personerna som får insatser har fått en insats av en orsak, tekniken kan inte göra allt – behöver hitta kombinationen: hur arbetar jag genom och bredvid tekniken? Det ställer högre krav på personalen kring det digitala men också de pedagogiska arbetssätten. Vi behöver ändra beteenden!”

AI-stöd för självständighet

”AI-kompis till de med autism.”

”Man kan få instruktioner, få kontakt med folk via Teams, eller en digital kompis – underlätta kopplat till ensamhet.”

”En digital handledare; du ska iväg på bowling, jag har bokat färdtjänst, du ska ta den här bussen...”

- NTTdata, Agentic AI and disability: A framework for true digital autonomy, december 2025; [Länk!](#)
- Europeiska kommissionen, Weak signals in Science and Technologies – 2024; [Länk!](#)
- FN, FN News, Can AI create a fairer future for persons with disabilities? Oktober 2025; [Länk!](#)
- Göteborgs stad, Projekt: AI-baserat kommunikationsstöd för personer med intellektuell funktionsnedsättning, november 2025; [Länk!](#)

Smart boende

”Helt digitala boenden, man kan få stödstrukturer över hela dagen.”

”Digitala hem – kan vara ett genombrott, men kan också vara hel förödande. Saknar sociala sammanhang, psykisk ohälsa, suicid, kanske brottsligheten blir större också.”

”En önskan och förhoppning är att våra boenden och verksamheter har stötdämpande golv.”

”Mer smarta hem så att det tydliggörs med ljud/ljus/lukt att man tex ska påbörja göra en vardagsaktivitet i hemmet. Enkla användarvänliga tekniska apparater, kommunikationsvägar mm.”

”AI och Internet of things (IOT) kommer med stor sannolikhet att spela en högre roll i allas liv - inte minst brukarnas. Vi kanske inte kommer att behöva delegera mediciner då brukarna själva kan administrera det på ett säkert sätt. Brukarna kan i högre grad klara sig själva med daglig kontakt via sociala plattformar som inte kräver direktkontakt med ett boendestöd som åker hem till brukaren utan vägleder genom appar, face-time-möten och teknik med avkänningskapacitet. Vi har ju i stort sett sådana kognitiva hjälpmedel i dag men skulle kanske använda det mer självklart i framtiden?”

- Engadget, *Switchbot came to CES with a laundry robot you might actually be able to buy*, januari 2026; [Länk!](#)
- BuiltIn, *Top 32 humanoid robots in use right now*, februari 2026; [Länk!](#)

Ekonomisk effektivisering i relation till mänskliga möten

”Hysterin i att spara pengar och inte planera långsiktigt. Övertro på tekniken och AI - vi kan/bör aldrig kompensera för den mänskliga kontakten.”

”Minus: robotar istället för personal, det mellanmänskliga är viktigt!”

”Billigast att stödja till självständighet.”

”Fattigdom i Sverige - ökade klyftor.”

Ett digitalt klassystem

”Står vi kvar där vi är idag, kommer den digitala klyftan öka och det blir ytterligare digitalt utanförskap.”

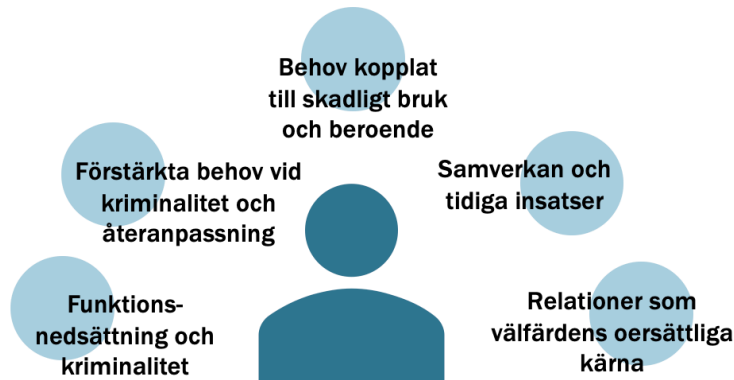
”Jag tror inte att våra genomsnittliga brukare kommer att hänga med i samhällets digitalisering. Här tror jag hellre att vi behöver kunna tillhandahålla tekniska lösningar på lån för att kunna utföra digitala insatser. Det är ofta kostsamma produkter som inte kan förskrivas som hjälpmedel.”

Välfärdstekniker

Sara tillhör en profession som knappt hade ett namn för tio år sedan. Hon är varken IT-support eller traditionell stödpedagog, hon rör sig i mellanrummet mellan tekniken och människan. Hennes arbetsdag består av att konfigurera AI-agenter, följa upp smarta hemmiljöer och säkerställa att tekniken som omger en brukare faktiskt passar den specifika person som ska leva med den. Inte en standardlösning. En lösning för just den här människan.

Byggstenar till scenariot om rådgivaren

Områden som tillsammans utgör grunden för rådgivaren

Figur 6. Teman för rådgivaren.

Funktionsnedsättning och kriminalitet

”Personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade i fängelser och sis – det betyder inte att vi ska bygga ännu större funktionsstödsverksamheter. Dom behöver få stöd, men vi kan inte bara bygga ut verksamheter.”

”Gängkriminalitet - brukare som utförare eller offer.”

”Ökad koppling till kriminalitet, gängkriminalitet. Ökad hotbild mot/omkring klienten”.

"Gängkriminalitet, droger, vi får in mycket missbruk som vi inte har kunskap att ta hand om. Utbildningar behövs".

"Gängkriminalitet ser vi som ett växande problem där man använder brukare till organiserad brottslighet utifrån att det är en målgrupp som i högre grad kan vara lättpåverkade och söker gemenskap och sammanhang."

Förstärkta behov vid kriminalitet och återanpassning

"Tyvärr ser jag att våldsbejakande extremism ökar och jag tror jag att våldsskador kommer att öka och att vi kommer att få fler brukare med t ex förvärvade hjärnskador, PTSD och komplexa fysiska skador (efter sprängningar eller bränder). Jag tror även att vi behöver stärka arbetet med att förebygga arbetet då många av våra brukare kan både rekryteras och utsättas."

"Jag tror även att vi behöver stötta personer att lämna kriminella nätverk i en högre grad. och samarbeta med region, universitet och kriminalvård

"Stötta klienter som ex deltagit i avhopparverksamhet, att bygga nya trygga nätverk."

"Personer som varit på anstalt/institution och som ska återanpassas i samhället; ev fler yngre som suttit på anstalt genom sin unga vuxendom och inte lärt sig leva självständigt och ansvarsfullt i samhället."

" Vi ser att det finns ökade inslag av hot och våld och en högre omfattning av missbruk med olika substanser."

"Återanpassning från institutionalisering/anstaltsvistelse (allt fler yngre)."

Behov kopplat till skadligt bruk och beroende

"Mer komplexa behov och ytterligheter där stödet blir mer omsorgskrävande och/eller mer krävande pga samsjuklighet, kriminalitet, missbruk."

"Samsjuklighet, missbruk och psykisk ohälsa."

Samverkan och tidiga insatser

"För lite resurser i förskola och skola – så vi inte fångar upp (npf-diagnoserna) vi hinner inte. Att man inte arbetar på tvären med förskola, socialtjänst, barnmorskor (regionen). Många med if som hamnar i dåligt sällskap – skolans sociala stöd och samverkan – för att fånga upp i tid!"

"Att färre ska hamna på Sis eller fängelse – så behövs mer stöd i skolan! Vi behöver börja tidigt! Och socialtjänsten behöver vara lätt tillgänglig!"

"Även funktionsstöd och IFO – fler behöver arbeta tidigt och samverka – se familjen som en helhet..."

"Mindre satsningar på ungdomsverksamhet, förebyggande arbete gör att fler personer kommer rekryteras av kriminella nätverk och gäng, ofta driva av samhället pga dålig ekonomi, utanförskap och utsatthet."

Relationer som välfärdens oersättliga kärna

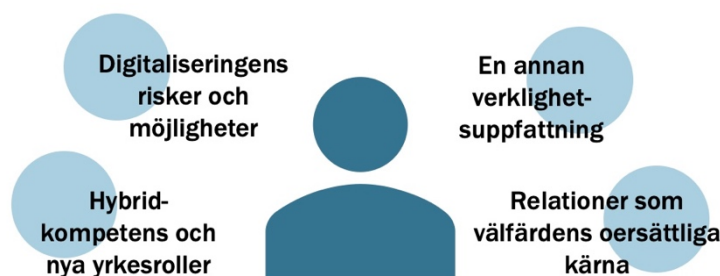
"Jag gissar att de flesta behov och stödbehov kan man lösa bortsett från ett - behovet av att känna gemenskap och social tillhörighet. Människor behöver ha fysisk kontakt med andra människor och få ett grundläggande behov tillfredsställt. Det kommer att vara det enda som AI inte helt och fullt kan ersätta tror jag (hoppas jag....)"

”Den tysta kunskapen är viktig – risk att förlora den vid införande av för mycket teknik. Det ska finnas en social relation kvar.”

Rådgivaren

De senaste tio åren har Alex haft ett särskilt fokus på unga med funktionsnedsättning som tillbringat delar av sin uppväxt inlåsta i fängelse och som nu ska återanpassas till ett samhälle de aldrig fick lära sig leva i. Han möter dem när de är tjugo, tjugotre, tjugofem, med en kropp och en hjärna som bär på år av institutionalisering, ofta med en NPF-diagnos samt ett skadligt bruk och beroende som började som en överlevnadsstrategi. Alex beskriver sitt arbete som att börja om med någon som aldrig fick börja.

Byggstenar till scenariot om specialisten inom förstärkta verkligheter

Figur 7. Teman för specialisten.

Hybridkompetens och nya yrkesroller

”Kompetensen hos personal, den behöver förändras och förnyas; vilka nya kompetenser behövs för respektive digitalt system. Bygga upp den interna supporten – finns specialistkompetens kring mjukvaran (är det internt eller externt) – samma med hårdvaran. Är det nya roller som behövs skapas?”

”Men om vi ska utveckla det här området måste vi prata med folk som har utvecklat andra områden som kan ställa andra frågor för att se hur vi kan lära oss och de som jobbar med ingenjörer eller andra som har en helt annan syn och kunskap.”

Digitaliseringens risker och möjligheter

”Digitaliseringen fortsätter samtidigt att förändra vardagen. Framtidens brukare kommer i högre grad att vara vana vid digitala lösningar, appar och självservice, men också mer sårbara för digital stress, överstimulering och isolering. Detta skapar både möjligheter och risker.”

”Brukaren inom boendestödet år 2040 har mer komplexa behov än dagens, präglade av ökad psykisk ohälsa, kombinerade diagnoser och digitalt relaterad stress. Hen är van vid teknik men samtidigt beroende av digitala system som kan vara svåra att överblicka och hantera.”

En annan verklighetsuppfattning

”Unga som fastnar i en virtuell värld, svårt att delta i något och orka engagera sig. Saknar drivkraft, har svårt att delta i samhällslivet men har lätt för att ta in information, veta hur något ska göras men svårt att själv göra det. Nya sätt att arbeta med detox från internet.”

”AI styra eller styras.”

- Futurism, *AI brown-nosing is becoming a huge problem for society*, maj 2025, [Länk!](#)
- The Wall Street Journal, *AI chatbots linked to psychosis, say doctors*, December 2025; [Länk!](#)
- Research Professional news, *France launches expert group on AI's psychological therat*, februari 2026, [Länk!](#)
- Futurism, *A man bought Meta's AI Glasses, and ended up wandering the desert searching for aliens to abduct him*, januari 2026, [Länk!](#)

Relationer som välfärdens oersättliga kärna

”Jag gissar att de flesta behov och stödbehov kan man lösa bortsett från ett - behovet av att känna gemenskap och social tillhörighet. Människor behöver ha fysisk kontakt med andra människor och få ett grundläggande behov tillfredsställt. Det kommer att vara det enda som AI inte helt och fullt kan ersätta tror jag (hoppas jag...)”

”Den tysta kunskapen är viktig – risk att förlora den vid införande av för mycket teknik. Det ska finnas en social relation kvar.”

Specialist inom förstärkta verkligheter

Marcus har arbetat i skärningspunkten mellan psykiatri och digital ohälsa i tio år. Han tillhör den första generationen specialister som utbildat sig för ett fält som knappt hade ett namn när han började. Det handlar om AI-agenter, smarta linser och filtrerade verkligheter som formar, förstärker och ibland skadar människors upplevelse av världen. Han möter personer vars tillstånd varken psykiatrin eller teknikvärlden ensam har ord för och beskriver sitt arbete som att hålla två sätt att förstå världen samtidigt och vägra välja mellan dem.

Referenser

Cascio, J. (2020). *Facing the Age of Chaos*. Tillgänglig på: <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d> (Hämtad: 24 mars 2026).

Copenhagen Institute for Futures Studies (2020). *Using the future: The Copenhagen Institute for Futures Studies approach to strategic foresight*.

European Commission, Joint Research Centre (2025). *Unraveling the polycrisis with foresight and innovation*. EU Policy Lab, 26 mars. Tillgänglig på: https://policy-lab.ec.europa.eu/news/unraveling-polycrisis-foresight-and-innovation-2025-03-26_en (Hämtad: 24 mars 2026).

FN (2024). *Pact for the Future*. Förenta Nationerna.

Friedman, T.L. (2025). *We're in a new everything-is-connected epoch. But what to call it?* Tillgänglig på: <https://www.nytimes.com/2025/11/10/opinion/era-technology-poly-epoch.html> (Hämtad: 24 mars 2026).

Garryslist (u.å.). *Brain-computer interfaces are now giving sight back to the blind*. Tillgänglig på: <https://garryslist.org/posts/brain-computer-interfaces-are-now-giving-sight-back-to-the-blind?ref=warpnews.se> (Hämtad: 24 mars 2026).

Homer-Dixon, T., Lawrence, M., Janzwood, S., Rockström, J. & Renn, O. (2024). *Global polycrisis: the causal mechanisms of crisis entanglement*. *Global Sustainability*, 7, e6. Tillgänglig på: <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridgecore/content/view/06FoF8F3B993A221971151E3CB054B5E/S2059479824000012a.pdf> (Hämtad: 24 mars 2026).

Rittel, H.W.J. & Webber, M.M. (1973). *Dilemmas in a General Theory of Planning*. *Policy Sciences*, 4(2), 155–169. Tillgänglig på: https://urbanpolicy.net/wp-content/uploads/2015/06/Rittel-Webber_1973_DilemmasInAGeneralTheoryOfPlanning.pdf (Hämtad: 24 mars 2026).

Strategisk framsyn för innovation (2024). *Internationella insikter för att möta Sveriges framtida utmaningar*. Vinnova. Tillgänglig på: https://www.vinnova.se/globalassets/publikationer/2024/vinnova-rapport_strategisk-framsyn-for-innovation-ny-version.pdf (Hämtad: 24 mars 2026).

The Scientist (u.å.). *Brain-computer interface lets users communicate using thoughts*. Tillgänglig på: <https://www.the-scientist.com/brain-computer-interface-lets-users-communicate-using-thoughts-73275> (Hämtad: 24 mars 2026).

The Scientist (u.å.). *What will it take to design a brain implant that lasts a lifetime?* Tillgänglig på: <https://www.the-scientist.com/what-will-it-take-to-design-a-brain-implant-that-lasts-a-lifetime-74086> (Hämtad: 24 mars 2026).

Vem tar del av funktionsstöd år 2040?

VUCA (2026). *VUCA (Volatility, Uncertainty, Complexity and Ambiguity)*. Tillgänglig på: <https://en.wikipedia.org/wiki/VUCA> (Hämtad: 24 mars 2026).

Walter Reed National Military Medical Center (u.å.). *Clinical trial participant restores sense of touch from neural-enabled prosthetic*. Tillgänglig på: <https://walterreed.tricare.mil/News-Gallery/Articles/Article/4347483/walter-reed-clinical-trial-participant-restores-sense-of-touch-from-neural-enab> (Hämtad: 24 mars 2026).